

Alternatív programok

Waldorf óvodai nevelési program

A Rudolf Steiner által kidolgozott **Waldorf-pedagógiai emberképen** alapszik. **Alapelve az óvodáskorra jellemző utánzásos tanulás**, ami az óvodapedagógusok mintaképül szolgáló tevékenysége által fejlődik ki a gyermekek szabad játékában. A nevelés célja: a **gyermek fejlődő belső világát védeni, ápolni és erősíteni**, hogy **testileg egészséges, lelkiileg szabad, szellemileg kreatív** legyen, képessé váljon arra, hogy környezetét emberségesebbé tegye. A Waldorf-óvodapedagógia a gyermek **teljes emberi méltóságát, a felnőttel egyenrangú szellemi individualitásának szabadságát** tiszteli. **Az óvoda** egésze mint értelmes, **áttekinthető világ veszi körül** a gyereket úgy, hogy a **kisgyerekkor sajátos képességei** (teljes figyelem az érzékelésben, utánzásos tanulás, fantáziadús játék stb.) **érvényesülhessenek**. Jó minőségű testi, lelki és szellemi táplálékokkal lehet csak erősíteni a gyermek belső aktivitását, individuális fejlődését differenciált módon segíteni, és felvállalni a minden fejlődéssel együtt járó kríziseket is. Tudván, hogy egy jó, védett gyermekkor az egész életre felkészít.

Magyarországi Montessori óvodai program

Maria Montessori első intézménye több mint 100 éve nyílt meg Casa dei Bambini néven Rómában. Maria Montessori pedagógiájának legjellemzőbb gondolata: **"Segíts nekem, hogy magam csinálhassam!"** Montessori pedagógia célja: nyugodt, békés légkörben, egymással **toleráns, segítőkész, tevékeny gyermekek nevelése**. A pedagógus magatartásával és a környezettel biztosítsa az egészséges életvitelt, a gyerekek szocializációját, képességeik differenciált fejlesztését, érzelmi világuk gazdagítását, a szép iránti vonzalmuk kialakítását. A gyerekek saját tapasztalatok alapján tesznek szert minél biztonságosabb alapvető ismeretre, problémamegoldó gondolkodásra. Örömet lelnek az ismeretszerzésben, a kreativitásban, önmaguk fejlesztésében. Ismerjék, szeressék és védjék a természetet. Vegyék észre mindenütt a szépet, tudjanak gyönyörködni a művészeti alkotásokban. A kölcsönös megértés és szeretet, az interakciók, önmaguk és egymás megismerésének, közös élményeknek eredményeképpen fejlődjenek.

Hétköznapi varázslatok (óvodai nevelés Freinet elemekkel).

A Freinet pedagógia Celestin Freinet francia reformpedagógus gyakorlatában született a 20-as évek vége felé és nemzetközi mozgalommá nőtte ki magát napjainkra. A **fejlesztés legfontosabb közegének magát az életet tekinti**, vagyis a gyereket körülvevő kezdetben szűkebb, s idővel egyre táguló közvetlen **társadalmi, természeti és épített környezetet**. Mindent ezen keresztül és ebben ismer meg, s ebben talál rá az őt érdeklő újabb és újabb kihívásokra. A Freinet-pedagógia alapelvei természetesekek és egyszerűek. Olyan gondolatokat tartalmaznak, mint például a **gyermek jogainak és szükségleteinek tiszteletben tartása, a természet- és életközelség, a nyitottság, támaszkodás a közösség segítő erejére, a tevékenység által történő tapasztalatgyűjtés, ismeretnyújtás és képességfejlesztés, az egyéni érdeklődés és fejlődési ütem tiszteletben tartása, a tevékenység önálló megválasztásának lehetősége, a szabad alkotás élményének feldolgozása, az önkifejezés szabadsága**. Az „egyszeri és megismételhetetlen” embert helyezi a középpontba, aki önálló egyéniségként eltérő tulajdonságokkal, képességekkel, fejlődési ritmussal, érdeklődéssel rendelkezik, és akit segíteni és támogatni kell abban, hogy kiteljesíthesse önmagát.

Lépésről lépésre óvodai program.

Amerikai adaptált program a hátrányos helyzetben élő gyermekek számára korszerű eszközök, kuckós megoldású környezet kialakításával és egyéni szülői konzultációk

megteremtésével biztosít fejlesztést. Az „együttes élmény”-t és a különböző kultúrák elfogadását az érzelmi és morális fejlődés fontos elemének tekinti, és számos pedagógiai eszközzel támogatja. Az óvodai csoportszobákban „**tevékenységi sarkokat**” alakítanak ki, tehát a természet bizonyos fontos tevékenységeknél megfelelően rendezik be. Ezek a tevékenységi terek **egyben a tanulás szinterei is.** Lehetőséget biztosítanak a gyerekeknek saját érdeklődésük kielégítésére, az önálló felfedezésre, kreativitásuk kibontakoztatására. Ugyanakkor megteremtik a tapasztalatok feldolgozását, az ismeretek rendszerezését és különböző helyzetekben az alkalmazásokat. Sokféle lehetőséget biztosít a program a társas kapcsolatok fejlesztésére, az együttműködés lépcsőfokainak kialakítására.

A Komplex Prevenció Programban a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára **a mozgásra** és fő tevékenységére **a játékokra alapozva** szerveződnek a nevelési területeken végzendő fejlesztő feladatok. A kultúra átadás életkorra specifikus nevelési feladataiba szervesen integrálódnak az indirekt módszerekkel történő fejlesztések (**mozgás, testséma percepció**) melyek alakítják a képességeket. Maximálisan törekszik a nevelési program az **érzelmi biztonságot adó kapcsolatok, az egészséges életmód, az alapvető szokásrendszer megalapozására.** A program a csoportszervezés, a napirend és a heti-rend kialakítása terén a helyi adottságok, lehetőségek, a hazai óvodapedagógiai hagyományok figyelembevételét javasolja, rugalmasságot biztosít. A napi életszervezés terén a gyermeki jogok érvényesítése, a gyermek aktuális állapota, szükségletei, érdeklődése a meghatározó. Ezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszerek alkalmazása szükséges. **A program fokozottan segíti az átlagos, az alacsony, hátrányos szociális környezetből jövő gyermekek fejlődését.** A **mozgás és testséma fejlesztés jól szolgálja** a kisebb idegrendszeri működészavarok - funkciózavarok - rendezését, ezért speciális nevelési szükségletet igénylő gyermekek számára is javasolt. A program biztosítja az **egyéni differenciált bánásmód** pedagógiai elveinek érvényesülését, a **tehetség gondozást** is.

Az Óvodai nevelés játékkal, mesével című program lényege, hogy a jó szokások és a gyermeki műveltség megalapozása **a játék és a mese nyelvén valósuljanak meg.** Ezek segítségével teremtődjen meg az egymásra figyelő, a játék ötleteit átadó, átvevő nevelői légkör. A 3-7 éves gyermekek testi, lelki tulajdonságaira épített nevelési tervben az érzelmi, társas és értelmi képességek ápolása és fejlesztése valósul meg a testi és lelki egészség feltételei között. A programban a **játékkal és mesével nevelés lélektani és pedagógiai indokai, a teendők rendszerbe foglalása, és elemzése** található. Alapvető ismérve: a gyermekek és felnőttek között létrejövő óvodai kapcsolatok, helyzetek megoldásának megkönnyítése a játék és a mese jelrendszerének, "nyelvezetének" segítségével.

A/ programváltozata: Játék és mese folyamatos időben.

B/ programváltozata: Ötféle tevékenység tíznapos időkeretben.

A program kiemelten **osztatlan csoportokban valósulhat meg,** a játék sokszínűsége fejlesztő hatásának kiaknázása céljából. **Évszakokra bontott** keretterve van, amelyben tetszőleges idő fordítható egy-egy gazdag tartalmú játék kivitelezésére, a mesék elmondására. A gyermekek által kezdett **egyéni, páros, csoportos játékok mellett az óvónő játék-kínálata, a minden nap elhangzó mese és játéktartalmú együttlét adja az életmód ismétlő elemeit, ritmusát.**

A Játék – Mozgás - Kommunikáció óvodai nevelési program (JMK program) felvállalja a 3-7 éves korú gyermekek személyiségfejlesztését az érzelmi, szociális és értelmi képességek kibontakoztatásával, az életkori sajátosságok, az egyéni eltérések fokozott figyelembevételével, a gyermekek életfeltételeinek speciális megszervezésével. A gyermek

alapvető tevékenységére a **játékra, mozgásra és a kommunikációra** épül és e köré szervezi pedagógiai és pszichológiai feladatait, egy egyedi koncepcióban. Ezáltal tartalmát integrált modulok alkotják. Fő hangsúlyt kap a testi, lelki gondozás, az érzelmi biztonság és a szociális, önellátó, önérvényesítő szokásrendszer megalapozása, a közösségi nevelés. A hazai óvodai tradíciók kereteinek felhasználásával **homogén kiscsoportok és a 4-7 éveseknél választható ún. homogén vagy heterogén kor összetételű csoportok szervezhetők**. A gyermekek életszervezését az **indirekt hatású feltételek megteremtésével - a foglalkoztató szobák mellett működő - speciális játékszobák is biztosítják** (kézműves-, torna-, mese – zene - dramatikus játszó szoba). A napirend és csoportszervezés a gyermek által választható bő tevékenység formákhoz és a gyermek érdeklődése alapján szabadon választható helyszínek felhasználásával kínálnak optimális fejlesztési feltételeket.

A Differenciált Óvodai Bánásmód óvodai nevelési program (DOB program) célja, hogy aktív, öntudatos, kezdeményező gyermekek nevelését teremtsen meg a kivárással és a bizalom stratégiájával. A pedagógusok az **autonóm játékközpontú életmód** és a **természetes kommunikációs háló** kialakítására törekszenek a csoportban. A **nevelés eszközei - a kíváncsiság, figyelem, gondolkodás és a nyugalom** - a személyes bánásmód alkalmazásával valósulnak meg a pedagógiai tevékenységet. Jelentős helyet kap a csoportdinamikát minden szinten felhasználó **munkaszervezés** és a **gyakorlati lehetőségek** biztosítása. Ez ad óvodai keretet a 3-7 éves gyermekek **ÉN-MI tudatának fejlődéséhez**. A programban fokozatosan bővülő tartalommal bontakoznak ki az összefüggések a személyes kapcsolat, a kényszermentes együttműködés és ezekhez kapcsolható kulturális értékek között. A gyermekek **napi és heti-rendje** rugalmas, csak az ebéd és a pihenés időpontja stabil. Az óvodapedagógus egyénileg vagy mikro-csoportban kommunikál, alapvetően szituációérzékenysége határozza meg nevelőmunkáját befolyásoló tényezőket. Ugyanakkor a pedagógusok, pszichológusok, fejlesztő pedagógusok feladatait munkacsoportos rendszerezettség jellemzi.

A Tevékenységközpontú óvodai program célja a **társadalmi gyakorlatra való felkészítés**, ami magában foglalja a személyiségfejlesztést a **tevékenységeken keresztül** és az **életre való felkészítést**. A gyermekek szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli. A pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködési és **érintkezési képességek** fejlesztését állítja. A nevelési folyamat **tevékenységeken keresztül** jut érvényre és a **négyes feladatrendszer** elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

- 1. Játék és tanulási tevékenység**
- 2. Társas és közösségi tevékenység**
- 3. Munkatevékenység**
- 4. Szabadidős tevékenység**

A **fejlesztés** a nevelési folyamat egészén belül történik, melynek keretei a következők: önálló, irányított tapasztalatszerzés és komplex foglalkozások, melyek kötelező és kötetlen szervezési formában valósíthatók meg. A **csoportszervezés** vegyes, osztott és részben osztott csoportokban egyaránt megvalósítható.

Az Epochális rendszerű óvodai programban a gyerekek érdekeit, egyéni igényeit szem előtt tartva az egyéni képességfejlesztés, az adott gyermek aktuális fejlettségéből kiinduló, tapasztalatszerzésre épített, öntevékeny részvételen alapuló fejlesztő tevékenységek során valósul meg az óvodai nevelés. A programban a **játék**, a gyermek legfőbb tevékenysége,

önmegvalósítása, érzelmeinek, vágyainak, lelkiállapotának önkifejezése, fejlettségének legjobb mutatója. A **fejlesztő tevékenységek szabad játékidőn** belül szerveződnek. A **matematika, a környezetismeret, a környezetvédelem, a munka, az illem tevékenységek szervezése epochális rendszerben történik (3-3 hetes váltásban)**. A többi képességfejlesztési tevékenységek kötetlenek - kivéve a **testnevelést**. Színesíti az óvodai életet a hetente szervezett **munkatevékenységek** projekt jellegű megvalósítása.

A Mályva integráló-differenciáló óvodai program (MINDI) humánus pedagógiai értéket hirdet, mely emberédekű, az emberből indul ki és az egyén meglévő összes belső értékének kibontakoztatására törekszik. A nevelés nem más, mint **jellemnevelés**. A **gyermekközpontú nevelési folyamat** értékrendszerét az **individuum és a közösség** fejlődését egyaránt szolgáló szabályrendszer alakítja. Az **integrálás és a differenciálás** elvei alapján komplex tevékenységekkel, kooperatív, együttműködő magatartási formákkal és viselkedési módokkal szokássá formálja. Életszerű körülmények és feltételek között szerzett tapasztalatok feldolgozásával, átalakításával és továbbfejlesztésével a különböző szükségletek kialakulását segíti elő. A nevelési célok sajátos életvezetésben — szervezeti keretek és formák között — valósulnak meg. A játékban koncentrálnak tevékenységekben, a **párhuzamos tevékenységek rendszerében**, a egyéni tanulási folyamatokban a differenciálás elveinek alapján tudatos fejlesztés folyamatában történik a fejlődés biztosítása, az egyéni kibontakozás segítése. A **különböző műveltségi területek adaptálásával, integrációjával** tudatos fejlesztő munka valósul meg. Realizálódnak azok az **erkölcsi értékek**, amelyeket a **gyerekek saját életvezetésükbe fokozatosan beépítenek**. Szabadon és aktívan vesznek részt a világ felfedezésében úgy, hogy ebben a pedagógusok is —gyerekenként differenciáltan — jelen vannak.

A Mozgásműveltség fejlesztő óvodai program célja a gyermeki személyiség sokoldalú, harmonikus fejlesztése **a játékból adódó mozgásos helyzetek kihasználásával, valamint tervszerű, rendszeres játékos mozgással**. A **mozgást igénylő életmód megalapozásával a testi képességek és akarati tulajdonságok optimális kibontakoztatása valósul meg, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével**. Az érték közvetítés mellett kiemelten kezeli a játékos mozgásfejlesztést, a testséma, térirányok, a testi képességek fejlődésének elősegítését, a mozgásigény kielégítését, a mozgástanulást. Távlati cél: a belső igényből fakadó mozgásaktivitás kialakítása. **A mozgásfejlesztés két területen folyik: szabad és szervezett mozgás**. Az óvodás korú gyermek legtermészetesebb tevékenysége - **a játékos mozgás** – során átélt tapasztalatai birtokában kiegyensúlyozottan és sokoldalúan fejlődik. Alakul én-tudata, a közösségben szerzett mozgásélmények örömmel töltik el. Hatásukra fejlődik a közösséghez való pozitív viszonya, fejlődik erkölcsi értékrendszere, értelme. **A frissítő mozgás feladata:** a szervezet felfrissítése, megmozgatása. Anyaga lehet már ismert gimnasztikai gyakorlatok, mozgásos játékok, a kettő kombinációja, valamint zenés gimnasztika. **A szervezett mozgás keretei között** olyan tervszerű, rendszeres testgyakorlatok végzésére kerül sor, melyek elősegítik a személyiség sokoldalú fejlesztését, a motoros képességek és mozgáskészségek kibontakozását, a mozgásműveltség fejlesztését.

Néphagyományőrző óvodai program. A néphagyományőrző szemléletű óvodai nevelés során a **népi hagyományok ápolása az egész nevelési folyamatot áthatja**, és a **mindennapok gyakorlatában jelen van**. A harmonikus személyiségfejlesztés kiemelten a **helyi néphagyomány-ápolás, a természetóvás** gazdag eszköztárával valósul meg. Az óvodás korú gyerekeknek joga van ahhoz, hogy a **nemzetét éltető** hagyományokat megismerje,

ezekről pozitív élményeket szerezzen, és ezáltal **hiteles, követendő mintákat** kapjon. A gyerek, családtagjaival, társaival olyan külsőségekben, tartalmukban visszatérő élményeket éljen át, amelyek otthonához, szülőföldjéhez kötik. Mindezek életre szóló útravalót adnak számára. A program az óvodáskorra egyedülállóan jellemző **érzelmi fogékonyságra** és **sajátos aktivitásra** alapoz. A gyerek játéka, ami örömet és boldogságérzetet ad, jól ötvözhető a **néphagyomány-ápolással, a természetszeretettel**. A **cselekvéssel szerzett tapasztalatok, az érzelemdús élmények** hatnak a gyermekek egyén cselekedeteire. Ismereteik bővülésével később könnyebben értik meg, dolgozzák fel amit kaptak, és közben van hova visszakapcsolniuk. Így az erkölcsi, esztétikai értékrendszerük megalapozódik. Az **“ünnepelni tudás”** képességének alakítását a **néphagyomány-ápolás, a természet és a társak szeretetére nevelés elősegíti**. A jeles napokat megelőző közös készülődések, a felejtethetlen élményt nyújtó jeles napok tevékenységei megalapozzák az ünnepeket. Mindez alkalmanként kiegészül a család aktív közreműködésével. Felnőtt korában a néphagyomány-ápolás igény, már mint magasabb rendű szükséglet jelenik majd meg.

Az Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel óvodai program az érzelmekre épít és a **gyermek esztétikai tevékenységét, alkotó készségének fejlesztését** hangsúlyozza. Magában foglalja a hazai óvodai nevelés elméleti téziseit és a gyakorlat tradicionális értékeket. Az egész napos óvodai életet differenciáltan, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vételével szervezik. Az **érzelmi biztonság, a humor, a szabad légkör, a művészeti élmények** biztosításával valósul meg a eredményesen a program. A vers, a mese, a dramatikus játékok, az énekek, az énekes játékok, a zenehallgatás, a rajz, a mintázás, a kézimunka **léleknevelő ereje eljuttatják a gyermekeket az „aha” élményig**. A **természeti, tárgyi környezet megismertetése** során a gyermekek a közvetlen környezetükben szereznek tapasztalatokat, ismerik meg a környezeti értékeket. A **mindennapi szabad mozgáson** túl kiemelten szerepelnek a szervezett mozgások is, hogy megfelelően fejlődjön keringési, mozgató- és légzési rendszer, valamint a csont-és az izomrendszer teherbíró képessége. A **népművészet formanyelvén** fogant vers, mese, énekes játék, vizuális- és tárgyi környezetet kiemelő program tevékenységek keretként építik be a hagyományőrzést, a népszokásokat. Az óvodapedagógusok **évszakokhoz, jeles napokhoz** csoportosítva tervezik a nevelőmunkát.

Zöld óvoda

A „Zöld Óvoda” címet viselő óvodák pályázat útján nyerik el e név viselését. Ezen óvodák helyi pedagógiai programjaiban kiemelt szerepet kap a környezeti, környezetvédelmi nevelés. A cél az, hogy a **környezettudatos magatartást** általánossá tevő és elmélyítő, környezeti nevelő és szemléletformáló nevelési elvek alapján valósuljon meg a kisgyermeknevelés. Az óvodás korosztály sajátos, korcsoportjának megfelelő módszerekkel és eszközökkel, valamint élményekre és tapasztalatokra épített tanulási környezet kialakításával olyan környezeti nevelésben részesüljön, mely hatékony rendszerbe szerveződve biztosítja a nevelés eredményességét. Az óvodai állampolgári nevelés elméleti és gyakorlati kérdéseinek kidolgozása segíti a programfejlesztési munkálatok kiszélesítését. Minél kisebb korban kell elkezdni, mivel a gyermekkorban megfigyelt és utánzás útján elsajátított környezetkímélő és környezetvédő magatartás beépülve a személyiségbe környezettudatos felnőtté válást fog eredményezni. A 20 pontos Zöld Óvoda kritériumrendszer ad támpontot a szemlélet átvételéhez és a helyi pedagógiai program fejlesztéséhez. A harmadszor elnyert Zöld Óvoda címmel rendelkező óvodák programjába beépültek a Zöld Óvoda nevelési elvei.

Egyházi óvodai programok

Katolikus óvodai pedagógiai program

A katolikus szellemű nevelés során megvalósul a vallásos ember életének elvi megalapozása. A misszionálás egyik eszköze a katolikus óvoda, melyben a gyermekközpontú nevelés és a tanulás megalapozása folyik. Ezen elvek alapján a gyermeki személyiség kibontakoztatása a cél. A katolikus óvoda egész napja, a **játék, a munka, a tanulás**, valamint a **közösség- formálás sajátos világszemlélettel** történik. A **gyermek Isten által adott ajándék**. A szülők olyan kincse, amelynek értékét gyakran kevésbé ismerik, – s a katolikus óvoda munkája során ez a kincs a szülő számára fokozatosan föltárul. Sok gyermek a **katolikus óvodában szerzi első vallásos ismereteit**. Életkori sajátosságaiból fakadóan fontos, hogy kezdetben az őt körülvevő **felnőttek élete példájából tapasztalja meg Isten szeretetét**. A napirendben és a tevékenységekben megtalálhatók a **katolikus vallás jellemző jegyei**. Az életmód és a közös élmény hatása megalapozó erővel hat a gyermek fejlődésére.

Református óvodai program

A református óvodában az egész napot át kell hatnia a keresztyén szellemisségnek. Az óvoda dolgozói egész személyiségének tükröznie kell, hogy kinek szolgálnak, kit követnek. A **Bibliai integrációnak** jelen kell lennie óvodai élet mindennapjaiban, annak **nevelési- és tanulási folyamatában**. A református keretprogram abban segít, hogy az ilyen szellemben dolgozó óvodapedagógusok helyi programjaikba jobban beépíthessék a keresztyén világnépek elemeit.

Evangélikus óvodai program

A keresztyén elkötelezettségű nevelésben meghatározó szerepe van a gyermeki személyiség megkülönböztetés nélküli **elfogadásának, személyiségének tiszteletben tartásának, megbecsülésének**, és a gyermek iránti őszinte szeretetnek. **Ehhez szükség van a családok tájékoztatására**, a velük való együttgondolkodásra, gyermekük teljes személyiségének kibontakoztatása érdekében közös felelősség érzetük hangsúlyozására. Gyermekük **keresztségekor tett fogadalmuk, hitvallásuk alkalmával beleegyeztek gyermekük hívő keresztyénné nevelésébe** az egyház segítségének igénybe vételével. Ezért ezen elvek felvállalásával segítik a szülői ígéret eredményes megvalósítását.

Zsidó óvodai nevelési program

Magába foglalja a **zsidó kultúra hagyományait, szokásait**, egyben betöltve az óvoda szokásos funkcióját is. **Gyermekközpontú szemlélet** uralkodik, és a gyermeki **személyiség szabad kibontakoztatása** elsődleges szerepet kap. A folyamatos napirenden belül a **játék** segítségével „tanulják meg” azokat a tudástartalmakat a tevékenységek során, amit az Alapprogram elvei előírnak. Ehhez kapcsolják a zsidó hagyományokat, amelyek alapjául szolgálnak a zsidó életmódnak. **Az ünnepek specialitásai kiemelt szerepet kapnak az óvodai élet folyamatában.**

A helyi óvodai pedagógiai programokba beilleszthető választható részprogramok

Óvodai Dohányzás Megelőzési Program

A dohányzással kapcsolatos vélemény, értékrend formálása már óvodáskorban is időszerű. Az egészséges életmódra nevelés megjelenik a családban és az óvodában közvetett és közvetlen formában. Alapvető viselkedésminták bevéődnek, természetesen a dohányzással kapcsolatosan is. A megelőzés egyik leghatékonyabb formája, hogy a gyermekek olyan információ birtokába jussanak, amelyek alapján a dohányzást helytelenítő attitűd alakulhat ki. A gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve, az óvodapedagógusok a részprogram beillesztésével sikeresen tudnak információt átadni és magatartást formálni a dohányzással kapcsolatban. A program - az 5-6-7 éves korú gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően játékos formát öltenek. A program megvalósítása az óvodapedagógus, a gyermekek, és a szülők kölcsönös együttműködését igényli.

„Szív-kincsesláda” egészségmegőrzési program

Célja: A gyermekek ismerjék meg a szív működését és azokat a módszereket, amelyekkel megállapítható, hogy a szív valóban egészséges-e, valamint hogy megfelelő táplálkozással, mozgással és pihenéssel miként lehet rá vigyázni. A program három területet dolgoz fel: 1. A szív működése és azon módszerek, amelyekkel megállapítható, hogy a szív valóban egészséges-e. 2. Az aktív mozgásos tevékenység és pihenés. 3. Egészséges táplálkozás – egészséges szív. A program ismeretátadásra, ismeretrögzítésre és viselkedés-alakításra törekszik.

Közlekedésre nevelés

A kisgyermekkorban megkezdett és folytatott közlekedésre nevelésnek több szempontból is létjogosultsága van:

1. A közlekedés része ő is, bár még segítségre van szüksége.
2. Életkori, pszicho fiziológiai adottságai révén egy-egy közlekedési helyzetben a reakciói kritikus helyzeteket teremthetnek.
3. A 6-7 éves korától iskolába kerülve többnyire/ sok esetben netán egyedül fog gyalogosan közlekedni és erre fel kell őt készíteni.

A részprogram célja, hogy a gyermek rész képességeit olyan magasabb szintre hozza, amely segítségével a **személyiség harmonikusabb módon képes a közlekedési jelek, jelzések észlelésére, feldolgozására és a megfelelő válasz alkalmazására.** Tehát **hatékony és játékos élményszerű neveléssel** olyan képességek, készségek, attitűdök alakulhatnak ki, amelyek a biztonságos, kulturált közlekedés alapjait teremthetik meg.

Egészségséged testben és lélekedben

Ez a programot USA Pennsylvania államában használják óvodás kortól a középiskola végéig. Kiemelten kezeli az **egészséges életre nevelést**, mert így lehet megelőzni a szenvedélybetegségek kialakulását. A gyermekközpontú program aktív részvételre épít. Szelleme, módszerei négy alappilléren állnak:

1. információ
2. önismeret
3. döntéshozás

4. stresszkezelés

A négy alapelv anyagának feldolgozása függ a gyermekek ismereteitől, képességi szintjük tartalmától, élményeik anyagaitól. Fontos az életkornak megfelelő módszerek és eszközök használata.

Játékszer nélküli óvodai program

A játékszer mentes óvodai program német eredetű, és a **függőség kialakításával kapcsolatban került kidolgozásra**. Hazánkban kutatási keretben három évig folyt a kísérlet a program megismerése és hazai alkalmazásának előkészítése érdekében. A „Minden rendben?” című kiegészítő óvodai program adaptálása érdekében a kutató munka eredményei alapján került kipróbálásra. **A program három eszből áll:**

1. a kész játékok elutazása

2. három hónapos játékszer nélküli óvodai élet megvalósítása

3. a játékok visszaérkezése és a nevelési eredménye elemzése

Kiemelt nevelési célok: **anyanyelvi nevelés, szocializációs képességfejlesztés, kreativitás fejlesztése, mozgásfejlesztés**. A három hónap alatt **speciális szokás és szabályrendszer alapján** folyik a nevelőmunka. Az óvodapedagógusok fontos feladata: **az egyéni gyermeki változások megfigyelése, nyomon követése, fejlődési változásaik rögzítése és problémamegoldások megvalósítása pszichológusi segítségével**. A kiegészítő program nagycsoportos gyerekek számára készült. Szülői hozzájárulással és támogatással valósul meg sikeresen a feladatvállalás.

Reggio pedagógia elveinek alkalmazása

Az új fajta gondolkodásmódra épített nevelés 60 éve jött létre Olaszország Reggio városában. Hirdeti, hogy minden állampolgárnak van beleszólása joga, amihez kommunikációra és dialógusra van szüksége. Ezért igen fontos a nevelésben a nyitottságra nevelés a változásokra, a dogmamentesség léte, a tapasztalatokra építés, a felfedezés és a kutatás módszerinek alkalmazása, a tanulási kedv megőrzése, megtartása és fejlesztése, a világ érzékelés útján történő megismerése. Mindezek az önkifejezés és az önfejlesztés eszközeivel valósulnak meg a közvetlen természeti és társadalmi környezetben található dolgok, értékek felhasználásával, a művészeti eszközök feldolgozásával. Szülőkkel együtt a közös élményekre épített pedagógiai módszerek sikeres alkalmazásával.